

Boekbespreking: Solitary bees

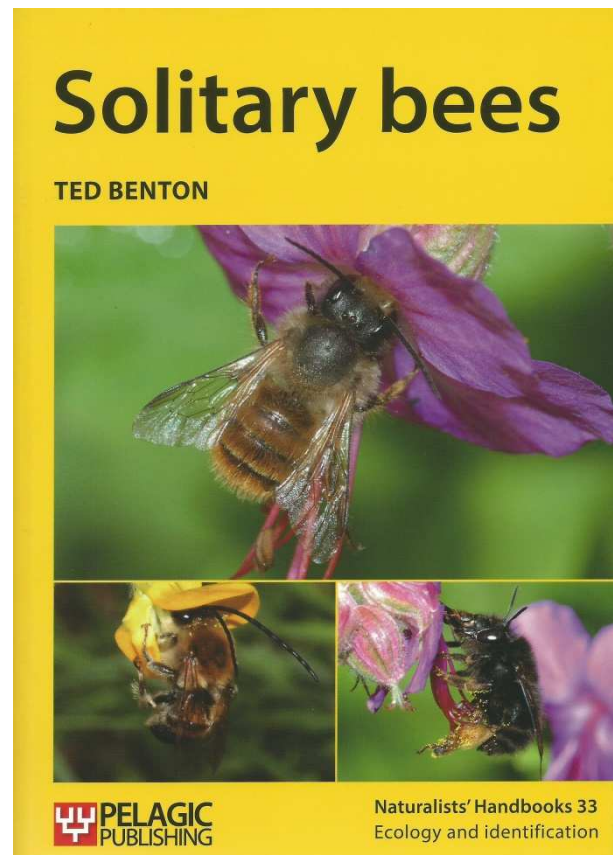
Theo Peeters

Benton, T., 2017. Solitary bees. - Naturalists' Handbooks 33, 202 pp. Pelagic Publishing, <https://pelagicpublishing.com>. ISBN 978-1-78427-088-9, Prijs: € 22, 25.

In onze vakantie in Zuid-Engeland van dit jaar deden we o.a. een dagje Oxford. Tijdens deze

dagexcursie wees onze gids ons o.a. op de imposante Blackwell's boekenwinkel in hartje Oxford en die werd in de 'vrije uren' dan ook nog effe snel bezocht. Ik kwam even later buiten met een nieuw boek over solitaire bijen van Ted Benton.

Het boek is uitgegeven in de serie Naturalists' Handbooks, een serie waarvan ik een viertal oude delen in mijn boekenkast heb staan. Eerder in deze serie verschenen ook delen over solitaire wespen (nr. 3), hommels (6) en over mieren (24). Deze handboeken, die op een compacte manier goede informatie verschaffen over een taxonomische groep of habitat-groep van dieren, zijn bedoeld om studenten en leken te stimuleren deel te nemen in veldonderzoek.

In compact A5 formaat bevat dit 33ste deel over solitaire bijen, in tegenstelling tot m'n oude delen, maar liefst 202 bladzijden! Misschien heeft dit groot aantal bladzijden te maken met de nieuwe uitgever, vroeger Cambridge University Press en nu Pelagic Publishing, en/of de stijl van de schrijver van dit deel. Ted Benton, emeritus professor in de sociologie aan de universiteit van Essex, ken ik niet persoonlijk of via correspondentie en van zijn hand heb ik ook nog nooit eerder iets gelezen. In een van de voorwoorden van deze uitgave lees ik dat hij o.a. al acht verschillende boeken over entomologische onderwerpen heeft geschreven. Een van zijn boeken, ook een dikke pil van 580 bladzijden uit 2006, gaat over hommels (zie ook Bzzz 26,

november 2007). Kan hij ook een compact, praktisch handboek voor beginners schrijven?

Op naar de inhoud van deze uitgave. Het handboek bestaat uit enkele voorwoorden, negen hoofdstukken en een index. Na een inleiding (hoofdstuk 1) volgen hoofdstukken over diversiteit en herkenning, over de levenswijzen van bijen, over koekoeksbijen, bijen en bloemen en tevens een uitgebreid hoofdstuk over bescherming van solitaire bijen. We hebben dan 6 hoofdstukken en 147 bladzijden gehad. In het resterende kwart van het boek komen in het kortste hoofdstuk 7 (7 bladzijden) enkele tips aan bod om bijen te bestuderen en hoofdstuk 8 bevat een determinatietabel tot de genera van de bijen van de Britse eilanden. Dit hoofdstuk van dertig bladzijden, geschreven door Graham Collins (niet vermeld op de kaft), bevat een met duidelijke tekeningen geïllustreerde determinatietabel en gaf voor mij de doorslag om het boek toch maar te kopen. De determinatietabel is opgesplitst in drie delen. Eerst worden de mannelijke en vrouwelijke bijen onderscheiden (key A) en daarna volgt een vrouwen- (key B) een mannentabel (key C) tot 27 genera die op de Britse eilanden zijn aangetroffen. De sleutels beginnen traditioneel met het onderscheid in 2 en 3 submarginale cellen; best moeilijk voor een beginner die alleen een foto van een bij in ruststand heeft (vleugels over het achterlijf gevouwen) of geen bijen wil doden! Ik ben ervan overtuigd dat we voor determinatie naar een ander format moeten om de eerste stappen te zetten en liefhebber(st)ers over de drempel te helpen. Merkwaardig in de determinatietabellen vind ik bijvoorbeeld ook dat de hommels pas in het laatste couplet uitsleutelen. En tenslotte is men in dit hoofdstuk 8 vergeten te vertellen: 'Hoe verder te gaan nadat we bij een genus uit zijn gekomen?'. Overigens, het samenvoegen van hoofdstuk 2 en 8 tot één hoofdstuk, zou niet alleen dubblures hebben voorkomen en ruimte hebben bespaard, het zou m.i. ook meer tegemoet komen aan de wensen van beginners. Het laatste 'hoofdstuk' 9 (10 bladzijden) geeft een, mijns inziens té, uitgebreide literatuurlijst voor een handboek. Het boek besluit met een index.

Het handboek is rijk geïllustreerd met 189 kleurenfoto's (ik neem aan van eigen hand) en, als we de tekeningen van de determinatietabellen even buiten beschouwing laten, 33 tekeningen. De layout in twee kolommen is prettig met links 1/3 wit-marge en rechts 2/3 tekst per pagina. In de wit-marge staan vaak begrippen uitgelegd of staan extra foto's of tekeningen. Soms zijn de kleurenfoto's op die plek te klein (3 x 2,5-3 cm) waardoor je niet goed kunt zien wat je moet zien. Over het algemeen is de grootte en kwaliteit prima voor een handboek.

De informatie per hoofdstuk is wetenschappelijk juist en uitgebreid, met vele verwijzingen naar geraadpleegde literatuur. De schrijver lijkt compleet te willen zijn in de opsomming van feiten en uitzonderingen daarop. Het is meer een wetenschappelijk lees- dan een praktisch handboek geworden. De schrijver geeft weinig praktische tips en foto's over bijvoorbeeld het hanteren, doden, prepareren, etiketteren, opbergen van bijen en verwerken van bijengegevens. Hij geeft geen eigen veldonderzoeksresultaten die de verbeelding triggeren. Ook enkele verspreidingskaarten, schema's en eenvoudige overzichten van bijvoorbeeld alle bijengenera, bloemspecialisten en vliegtijden in de betreffende hoofdstukken hadden de grote hoeveelheid leesteksten kunnen verlevendigen en gemakkelijk opzoekwerk van, en inzicht in het bijenleven kunnen vergroten. Deze uitgave voegt voor ons land weinig nieuws toe aan de informatie in de bijenatlas (Peeters et al. 2012) en het bijenhotelboek (van Breugel 2014). Voor de Britten is het wellicht een interessant leesboek dat aansluit bij hun nieuwe veldgids bijen (Falk 2015). Maar ik betwijfel of er een vonk over springt met het lezen van dit boek, zoals ikzelf als beginner ooit heb ervaren met 'Bijen en hommels' (Benno [1950]). Bij aankoop van dit handboek had ik een andere benaderingswijze in deze serie verwacht. Bijvoorbeeld maximaal 100 pagina's met meer praktische, overzichtelijke en relationele informatie en eenvoudige onderzoeksvoorbeelden. Deze opzet van een Naturalists' Handbook lijkt meer te neigen naar 'spectator sport' in plaats van 'encouraging the reader to participate in research'.

Literatuur

- Benno, P., [1950]. Bijen en hommels. - Het Spectrum, Utrecht, serie 'Wat leeft en groeit' 25, 168 pp.
- Falk, S., 2015. Field guide to the bees of Great Britain and Ireland. - British Wildlife Field Guides, Bloomsbury Publishing Plc, 432 pp.
- Breugel, P. van, 2014. Gasten van bijenhôtels. - EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden & Naturalis Biodiversity Center, Leiden, 486 pp.
- Peeters, T.M.J., H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, F. van der Meer, I.P. Raemakers, W.R.B. Heitmans, C. van Achterberg, M. Kwak, A.J. Loonstra, J. de Rond, M. Roos & M. Reemer, 2012. De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.). - Natuur in Nederland 11, Naturalis Biodiversity Center & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden, 544 pp.